

SLUIZEN TE AMSTERDAM.

Ter afscheiding van Amstelands boezem en het stadswater van Amsterdam dienen:

A. De Amstelsluis	Wijde van doortocht	Diepte dieplag onder A.P.	Schut-lengte.
1ste opening of westelijke	8.52 el	2.81 el	52.12 el
2de "	7.05	2.89	52.06
3de "	7.06	2.92	52.10
4de "	8.49	2.91	51.93
5de "	6.43	2.98	"
6de "	6.46	2.98	"
B. De waterkeering in de Achtergracht	7.15	2.78	"
C. De waterkeering bij de Weteringpoort.			
Noordelijke opening	4.36	1.51	
Zuidelijke "	4.38	2.46	
In de buitenste waterkeering der stad Amsterdam (zeewering) liggen:			
P. De Westerdoksluis (3 paar vloed- en 1 paar ebbewen).	13.85	5.90	44.00
Groote doortocht	7.85	3.86	29.11
Kleine "			
Q. De Nieuwe Haarlemmer schutsluis in den Singel	6.87	3.40	42.77
R. De Keersluis aan de Martelaarsgracht	6.13	2.87	"
S. De Nieuwebrugkeersluis met 2 openingen, elk	6.79	2.83	"
T. Kolkwaterkeering	6.36	2.82	"
U. Geldersehekade's waterkeering	6.78	2.82	"
V. Kraanswaterkeering	6.76	2.54	"
W. De Oosterdoksluis (3 paar vloed- en 1 paar ebbewen).	15.42	6.25	65.74
Groote doortocht	9.07	5.03	43.91
Kleine "			

Achter de sluisen R, S, T, U en V liggen:			
r. Oude Haarlemmersluis	6.26	2.73	37.00
s. Duiker onder den Vijgendam	5.17	2.72	"
t. Kolksluis	4.75	2.79	26.35
u. Duiker onder de Nieuwmarkt	3.97	1.76	"
v. St. Antoniesluis	8.49	3.71	48.71

Achter de Wester- en Oosterdoksdijsken kan eene tweede waterkeering worden gevormd door het dichtzetten der vloeddeuren van de sluisen:

a. Sluis buiten de Willemspoort met 2 openingen, elk	4.40	2.18	"
Tot 1864 bracht deze sluis, een als de sluis b en c, het stadswater in verband met het Westerdijk.			
b. Sluis in den Westerbeer	3.95	1.82	"
c. Eenhoornsluis			
Groote opening	6.22	3.15	45.38
Kleine "	3.86	2.08	"
d. Westindieshesluis	8.97	3.48	34.95
e. Rapenburgersluis	9.12	3.92	25.18
f. Sluis van het Entrepotdok	13.92	5.85	65.47

Het stadswater van Amsterdam is met Rijnlands boezem in verband door de sluis aan den Overtoom (zie het aansluitende blad dezer kaart) en door:

g. Schutsluis bij het Station van den Holland-schen spoorweg	2.70	2.00	16.80
--	------	------	-------

De sluisen b, c, R, S, T, U, V, e en f zijn in gewone omstandigheden altijd open.

De sluisen P, Q, R, s, t, u, v, d en W (met uitzondering van de kleine doortochten der sluisen P en W) zijn uitwateringsluizen voor Amstelands boezem en het stadswater van Amsterdam. Zij gaan open zoodra het water in het IJ genoegzaam laag oploopt, en worden gesloten, zoodra het water in het IJ wast en naar binnen zoo gaauw stroomt.

Is na het dichtgaan dezer sluisen het stadswater laag, dan wordt (behoudens enkele uitzonderingen) tot wateroverschering in de stadgrachten IJwater ingetapt door de duikers s en u, maar tot geen meerdere hoogte dan — 0.25 in den zomer, en — 0.35 in den winter.

De sluisen A, B en C dienen om het afstroomen van stadswater op Amstelands boezem te beletten. Zij zijn gedurende de zomermaanden meestal dicht, gedurende de wintermaanden meestal open.

Buitengewone omstandigheden. Zoo dikwijls het water in het IJ hooger rijst dan + 0.30 worden de waterkeeringen S, T, U en V en later ook de sluis R gesloten.

Wanneer het IJ de hoogte bereikt van ruim 1.20 el boven het stadswater, worden de nooddeuren der sluisen P, Q, S, T, U, V en W dichtgezet.

Eerst, wanneer het water in het IJ hooger rijst dan + 1.60, wordt de tweede waterkeering (zie de sluisen a, b, enz.) gesloten.

SLUIZEN TE MUIDEN, WEESP, FORT UITERMEER EN NAARDEN.

h. Schutsluis tusschen de Muidertrekvaart en de Vecht	4.48	2.12	28.40
i. Schutsluis tusschen de Naardertrekvaart en de Vecht	5.00	2.20	28.57
k. Schutsluis tusschen de Weespertrekvaart en de Vecht	8.16	2.60	85.00
De sluis heeft drie paar deuren, die de schutloek verdeelen in twee lengten van 32 en 53 el. De slagbalk der deuren aan de zijde van de trekvaart ligt — 2.80.			
l. Schutsluis in het Fort Uitermeer tusschen de 's Gravelandsche vaart en de Vecht	4.33	2.00	21.50
m. Schutsluis, genaamd de Zeebrug	4.43	1.53	"
n. Schutsluis	4.83	1.57	24.23

De sluisen m en n behoren tot de vesting Naarden; zij zijn veelal open, doch moeten water keeren, wanneer de buitenpolders door hoog water overstromen. De sluis m wordt gedurende de wintermaanden steeds gesloten gehouden.

DE KEULSCHE VAART.

Deze vaart, die verbinding te water van Amsterdam met de rivier de Lek, volgt, van Amsterdam uitgaande, den Amstel tot aan den Omeel, vervolgends de ringsloot van de Diemermeer en de Weespertrekvaart tot aan de schutsluis te Weesp; voorts de Vecht, waarin twee afsmijdingen de Nieuwe Vecht of Rivevaart en de afsmijding bij de sluis De Nes, tot aan de Waardsluis te Utrecht; en eindelijk de Vaartsche Rijn tot Vreeswijk.

Lengte van de Amstelsluisen te Amsterdam tot Weesp	13445 el
van daar tot aan de Waardsluis te Utrecht	33200 "
en van Utrecht tot aan de sluis te Vreeswijk	11580 "

te zamen 58225 el

De vaart tusschen Amsterdam en Utrecht wordt gehouden op eene diepte van — 2.60; en de Vaartsche Rijn tusschen Utrecht en Vreeswijk op eene diepte van — 1.76. Voor de Vaartsche Rijn is het zomerkanaalpeil + 0.47 en het winterkanaalpeil + 0.60.

AMSTERDAM.

4.

POLDERS DIE GEHEEL OF GEDEELTELIJK OP DE KAART VOORKOMEN.

Administratieve indeling.

POLDERS ONDER HET HOOGHEEMRAADSCHAP AMSTELLAND.

In Noordholland.

Binnendijksche Buitenveersche polder.
Amsteveensche of Middelpolder.
Bovenkerpolder.
Overamsteveensche of Oetwaterpolder.
Watergraafs- of Diemermeer.
Groot-Duivendrechtsche polder.
Klein-Duivendrechtsche en Binnenbullewijkerpolder.
Rondehoop.
Diemerpolder.
School- en Hopmanspolder of Overdiemerpolder.
Diemerdammerpolder.
Noorder- of Rietpolder.
Gemeenschapspolder.
Bloemendalerpolder. (niet in de kaart.)

Bovenrijkerslooter- of Venserpolder.
Bijlmermeer.
Westbijlmer- en Laanderpolder.
Holendrecht- en Bullewijkerpolder.
Oostbijlmerpolder.
Gein- en Gaaserpolder.
Rondemolen-, Romolen- of Borrelandsche polder.
Overamsteveensche polder (gedeeltelijk in Utrecht).
Binnenamsteveensche of Bagijnenspolder (gedeeltelijk in Utrecht). (niet in de kaart.)

In Utrecht.

Noorderpolder of Botshol.
Holendrechtpolder.
Waardassackerpolder.
Slotpolder.
Oostzijdsche polder.
Broekzijdsche polder.

POLDERS GELEGEN TUSSEN AMSTELLAND EN DE HOOGHE GRONDEN VAN HET GOOI (NIET TOT EEN HEEMRAADSCHAP VEREENIGD.)

In Noordholland.

Noorderpolder beoosten Muiden.
Binnendijksche Overscheensche polder.

Keverdijksche Overscheensche polder.
Zuidpolder beoosten Muiden.
Naardermeer.
Honswijkerpolder.
Keverdijksche en Reaalspolder.
Nesser-, Spijker- en Binnenlandsche polder.
Broekerpolder.
Heintjeskerpolder.
Hollandsch-Ankeveensche polder.
Stichtsch-Ankeveensche polder.
Spiegelpolder.
Bijlspolder.
Kuiperpolder.
Hornpolder.
Hilversumsche Meent.
In Utrecht.
Garsterpolder.

BUITENPOLDERS.

Diemerbuitendijksche polder.
Buitendijken of Maatlanden.
Haverland en Groote Gat. (Deze polder en eenige weiden bij Naarden vormen te zamen de Naarder Meent).

WATERSTANDEN AAN ZEE.

De vloed en eb te Amsterdam zijn gegeven gemiddeld over de tien jaren 1854 tot 1863.

De stormvloed van 4 Februarij 1825 bereikte eene hoogte van + 2.50 te Amsterdam en + 2.67 te Muiden.

Lage eb van 28 Mei 1860 te Amsterdam — 1.47.

De waterstand in het IJ te Amsterdam wordt sedert 1861 waargenomen aan eene peilschaal, geplaatst bij het nieuwe Stadswaterkantoor, staande aan het begin van den Oosterdoksdijs.

TOELICHTING.

De polders op de kaart hebben de kleur van den boezem, waarop zij uitwateren, in verschillende tinten. Bij uitwatering op meer dan één boezem is de kleur dienovereenkomstig gestreept.

Polders, door een bias van donkerder tint omgeven, brengen het water niet registreers op den boezem; maar eerst op een anderen polder, of op een gemeenschappelijke binnenboezem. De alzoo bij elkander behorende polders hebben gelijke tint.

Hooge gronden, boezem- en vlietlanden zijn niet gekleurd. Voorboezems van molens, al zijn zij ook door een sluisje met wachtdeuren van den boezem gescheiden, zijn voorgesteld als tot dien boezem behorende. Molensluizen en inlaatduikers zijn niet in het rood aangegeven.

Tot meer duidelijke aanwijzing van de boezemwateren zijn daarbij de benamingen in het rood gesteld. De zeedijken zijn donker gekleurd.

VERKLARING DER TEEKENS.

- Schepadwatermolen.
- Vijzelwatermolen.
- (25) Stoomgemaal met aanwijzing van het aantal paardenkrachten.
- Kleine watermolen.

Bij bemalingsverklaringen, die het water op den boezem uitslaan, is geen cijfer gesteld; bij die, welke het aan de uitsluitende molens toemalen, het cijfer 2; bij weder lager geplaatste het cijfer 3; enz.

- Uitwateringsluis (U. sl.) } Sluisen die U. sl. en S. sl. tevens zijn, of die tot een ander doel dienen, zijn aangegeven door het eerste teken en nader omschreven.
- Schutsluis (S. sl.) }
- Duiker onder door een waterleiding.
- Peilschaal.
- Peilmetersteen.
- Zomerpeil van polders.
- Dijkshoogte.
- Kade hoogte.

(1675) Doorbraak met jaartal. Een bijgevoegd vraagteken behoudt onzekerheid of onbekendheid omtrent de plaats waar de dijk is doorbroken.

- Straat-, grind-, schulpwegen, enz.
- Spoorwegen.
- Zeedijk met kunstmatige verdediging.

De grootte der polders is gegeven in Bunders, volgens meting op de kaart. Getallen, met het teeken + of — er voor geplaatst, geven hoogten aan in ellen boven of beneden Amsterdamse peil (A.P.).

BOEZEMS.

Kleur van polders registreers in zee uitwaterende.

Stadswater van Amsterdam.

Tot dezen boezem behooren de stadsgrachten, de Overtoomsche vaart en de Kostervoren watering. Deze vaart en watering vindt men op het aansluitende blad dezer kaart.

Het Oosterdok en het Westerdok liggen nagenoeg altijd met het stadswater gemeen, en kunnen dus geacht worden ook daartoe te behooren. De gemiddelde waterstand, over de tien jaren 1854 tot 1863, was — 0.37. Buitengewone standen zijn:

14 October 1855	— 0.02.
28 Mei 1860	— 1.14.
De waterstand wordt sedert 1861 waargenomen aan eene peilschaal, geplaatst in den westelijke hoek van het Oosterdok, bij het nieuwe Stadswaterkantoor. Stads tijdelijk peil — 0.15.	
Het stadswater ontlast zich op het IJ. (Zie verder Amsterdamse peil en sluisen te Amsterdam.)	

Amstelands boezem.
Oppervlakte van den boezem ongeveer 600 B.
Oppervlakte der polders, die op den boezem uitwateren, ongeveer 30000 B.
De gemiddelde waterstand, over de tien jaren 1854 tot 1863, waargenomen aan de peilschaal te Diemerbrug aan de Weespertrekvaart, was — 0.37. Buitengewone standen van den boezem:

8 Februarij 1860	— A.P.
21 December 1855	— 1.00.

Het maalpeil is — 0.15.
De waterkeeringen of kaden langs den boezem hebben in den regel eene hoogte van + 0.15 tot + 0.30; doch voor eenige polders bedraagt die hoogte niet meer dan A.P., en reikt voor andere tot + 0.75.

De boezem ontlast zich op het IJ en op de Zuiderzee, door sluisen te Amsterdam, door de Ipenstolersluis en door de Diemerdamersluis. De ontlasting te Amsterdam heeft plaats op de grachten der stad, zoodat het water met het stadswater vereenigt op het IJ komt.

Vechtwater.	
Gemiddelde waterstand, over de tien jaren 1854 tot 1863:	
te Utrecht	— 0.23.
te Muiden	— 0.26.

Buitengewone standen van de Vecht:	
te Utrecht 3 Januarij 1855	+ 0.60.
12 Januarij 1855	+ 0.84.
te Muiden 4 December 1854	+ 0.55.
6 Februarij 1861	+ 1.26.

De kaden langs de Vecht hebben eene hoogte van + 0.60 tot + 1.00.

De Vecht ontlast zich door de Muidersluis.

Boezem van de Naardervaart, Karnemelssloot, enz.	
Gemiddelde waterstand, over de tien jaren 1854 tot 1863, van de Naardervaart te Muiden	— 0.27.
Buitengewone standen:	
13 October 1849	+ 0.07.
22 October 1846	— 1.00.

De kaden langs den boezem hebben over het algemeen eene hoogte van A.P. tot + 0.20, en reiken voor eenige polders tot + 0.50.

Deze boezem ontlast zich op de Buiten-Vecht door de Oostsluis en door de kokers in den steenen beer benoorden het Muiderslot; en op de Vecht door de schutsluis in het Fort Uitermeer en door die ten zuiden van Muiden.

AMSTERDAMSCH PEIL.

Het Amsterdamsch peil schijnt oorspronkelijk geweest te zijn een stadspeil, waargenomen in verband met plaatselijke gesteldheid en gelegenheid tot uitwatering, naarloven nimmer water uit het IJ op een gedeelte der grachten van Amsterdam werd toegelaten, en waarop gelet werd bij den bouw van kelders, riolen, enz.

Het stads tijdelijk peil van 5 tot 6 Ansterd. duimen onder stadspeil (— 0.15) is, vermoedelijk na den bouw der Amstelsluis, in verband met de ligging van kelders en pakhuizen in het lage gedeelte van de stad, ingevoerd als peil voor het inlaten van IJwater. De Amstelsluis, gesticht in het belang der wateroverschering in de stadgrachten, werd in 1674 volbragt.

Het Amsterdamsch peil (A.P.) komt zeer nabij overeen met de middelbare hoogte van den vloed in het IJ te Amsterdam.

Hoewel tegenwoordig het IJwater niet meer tot de hoogte van het stads tijdelijk peil wordt ingelaten (maar slechts tot — 0.25), zoo kan dat peil nog gezegd worden een grens te zijn, waar beneden het wenschelijk is, dat het stadswater blijft.

De oudste en als juist erkende merkteekenen van het Amsterdamsch peil zijn de groeven in de peilstenen in de Nieuwebrugkeersluis, de Kolk- en de Kraanswaterkeering, met het opschrift: »Zeedijks hoogte, zijnde negen voet vijf duym boven Stads-peil,« (+ 2.676).

VERWIJZING.

Uitvoerige opgaven omtrent het beheer der polders, enz. en in het algemeen omtrent waterstaatsaangelegenheden worden gevonden in het werk: De zeeveringen en waterschappen van Noordholland door Mr. G. de Vries, Az. Haarlem, Johannes Enschedé en Zonen, 1864.

